

den endelige Seir i Frihedens Navn, det er den rette Folkeoplysning, og den vindes ikke ved lidt mere eller lidt mindre af det, man kalder Geographie, eller lidt mere eller mindre af det, man kalder Historie, og som for de $\frac{9}{10}$ er et sammenfæret Mafværk, der ikke indeholder Sandhed for 4 Skilling. Have ærede Herrer, som ere her tilstede i denne Sal, da ikke kjenbt mere end eet Medlem, der havde det, man i den Forstand kalder „Dplysning“, og som i de Sager, der forhandlede, var saa simpel som den Simpleste; han adskilte sig blot derved fra den Simple, at han bildte sig ind at være Noget og blev derved saa meget simplere; vi have her seet, ikke Enkelte, men Afskillige af den Art. Nei, vær tilbageholden med den Slags Begjæringer som den foreliggende; fremsæt dem ikke og find Eder i, hvis I fremsætte dem, at de blive nægte; den Langsomme Bei hænger sammen med den store, dybe Sandhed, at Folket kun kan udvikle sig kraftigt til Selvbevidsthed ved sin Selvvirksomhed; men dette kan ikke skee ved kongelig preussiske Statsorganismen. Hvergang vi paa Folkets Begne vilde til disse 500 eller 1000 Rd., gjøre vi et Skridt i Modsætning til vor egen naturlige Stilling og underkjende paa en vis Maade vor Berettigelse til at være her; thi vi sige da i Grunden, at den Dplysning, den Grundvold, som skulde berettigede os til at være her, den savne vi. Det ærede Medlem, der talte næst førend jeg (Rjær), kom nærmere til det Mulige, men han forlangte det ad en uheldig Bei; jeg siger, han kom nærmere til det Mulige; thi der er en Mulighed for, at hvert Sogn arbejder hen til at skaffe sig en Skole i selve Sognet, hvori Læreren i sine Fritimer eller i Timer, affnappede fra den nuværende Skoleunderviisning, kan give en fortsat Underviisning ud over det 14de, 15de eller 16de Aar; der er en Mulighed derfor, og der er en Sandhed i det, den ærede Rigsdagsmand sagde; naar saaledes Skolen bringes i Nærheden af Enhver, kan den ogsaa komme et større Antal tilgode. Men naar den ærede Rigsdagsmand dertil begjærer Statens Hjælp, saa er han paa den samme Afvei som den Mand, imod hvis Forslag han vil stemme. Veien, hvorpaa dette Maal kan naaes, er, at arbejde hen til at blive

af med den centrale Skolebestyrelse for Almue-skolevæsenet, som vi have, og som er fordervelig, og komme hen til at lade ethvert Sogn, enhver Commune, raade for sit Skolevæsen, som det vil. Lad dem sørge for at faae de Lærere, som de kunne bruge, og faae dem for den Priis; de kunne give, saa blive de ikke drevne ud over de Midler, de have, og saa naae de et sandt, virkeligt og forstandigt Maal for en billig og passende Priis. Lad os, hvad Folkeoplysningen angaaer, holde fast paa den ganske simple Betragtning, at det, som Staten skylder at sørge for, det er, at Sognene, Communerne, ikke forsømme at skaffe de trængende Medlemmer den Dplysning, som de kunne faae igjennem de saa Aar; hvori den Fattige og Trængende kan sidde paa Skolebænken; thi den første og vigtigste Ting for den Fattige og Trængende, det er betimeligt at lære at bruge sine Kræfter til at erhverve sit Livs Underhold; det er den nærmeste Bei til at føre ham til muligvis at kunne ophøre at være trængende; det er den bedste Bei til at forbedre hans moralske Liv og hans Fremtid. Al den Underviisning derimod, som skal tilkomme dem, der ikke ere trængende, maa det blive den fri Borgers egen Sag, hvorledes han vil skaffe sig, og forsaavidt der omkring i Sognene paa Landet findes flere Mænd, der have den behørlige Formue og Evne til at give deres Børn en bedre Underviisning, saa vilde de naae et langt større Resultat, naar 4, 5 eller 6 i et Sogn slaae sig sammen og holde en Lærer i et halvt, et heelt eller maa skee et Par Aar for deres Børn end ved at samle sig til Dprettelsen af en Folkehøiskole. Det, der i denne Henseende vel skal lægges Mærke til, er Omgangen med vedkommende Lærer; det, som gjør, at der endnu i dette Land udbredes saa lidt Dplysning, er, at der er en saa ringe Omgang imellem de Personer, som ved deres Stilling have erhvervet en højere Uddannelse og en større Kundskabsfylde, og dem, der føre det landlige, eensomme Liv; dette Forhold vil forandres noget, naar Næringslovgivningen udbreder sig i sine Virkninger til de forskellige Classer og Stænder i Landet; men der vilde især gjøres et meget stort Fremstrid derved, at de Mænd paa Landet, som have Aaad dertil, skaffede sig Lærere til deres